

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frankovaška ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za kazenovno 20 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v skladu. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šte. rač. 11.197. Telefon 3172

Spoštovanje resničnosti, pravičnosti in poštenja

Večkrat se pojavlja v naših vrstah vprašanje, ali je še potrebno govoriti in pisati o pravem tovarištvu, o dvigu stanovske in s tem tudi službene morale. Niso se tako daleč za nami časi, ko so politične razmere vplivale tudi na stanovsko organizacijo in razdvajale ne le organizacijo, marveč tudi učiteljsvo. Tedanje razmere so zavajale mnoge učitelje (-ice) v nekolegialna in netovariška dejanja napram svojim sotovarišem, a tudi danes imamo dovolj povoda spregovoriti o tem vprašanju. Nešteto je dokazov in marsikateri učitelj bi znal navesti primer, ki priča, da tovarištvo v naših vrstah ni ravno na višku, da stanovska morala nima onih trdnih temeljev, ki bi jih morala ravno v našem stanu imeti. Pozvani pa smo edino mi učitelji, da stopimo na branik poštenja in pravičnosti, da v strnjanih vrstah branimo ugled svojega stanu in ga očujemo pred vsemi posledicami, ki bi ga mogle dohiteti, ako bi se začela podtikati celokupnemu stanu dejanja, ki jih zagrešijo pojedini člani. Vsled tega moramo postaviti soglasno zahtevo: V svojih lastnih vrstah moramo dvigniti in povsem utrditi one etične temelje, na katerih je zgrajena naša stanovska in službena morala.

Za utrjevanje in širjenje nacionalne, kakor tudi državotvorne miselnosti moramo imeti značajnih in neoporečnih ljudi. Le moralno neomadeževan in po značaju neoporečen človek, ki je vajen objektivnega opazovanja, bo lahko zelo koristil narodu in državi. Oni slabiči, ki vidijo za vsako idejo le osebne koristi, ki se ne sramujejo netovariških ali celo podlih dejanj, ne morejo gledati na nobeno stvar objektivno, marveč presojujejo vse le iz najožjega koristoljubnega stališča svojega lastnega jaza. Ti poslednji so škodljivci stanu, družbe, naroda in države.

Vsak član Jugoslovenskega učiteljskega združenja mora vedeti, da je spoštovanje resnice, pravice in poštenosti temelj družbe in vsled tega tudi temelj organizacije. Kdor hoče nastopiti v javnosti kot glasnik raznih etičnih vrednot, mora biti v prvi vrsti sam najgloblje prežet s temi vrednotami. In ravno učitelj, katerega naloga je vzgajati poverjeno mu mladino in vzgajati tudi narod, ravno on mora biti prežet z vsemi moralnimi in etičnimi vrtilinami. Ako so nam te vrtiline potrebne med narodom, ako so nam potrebne med mladino, tedaj so nam toliko bolj potrebne v lastnih vrstah, v lastni organizaciji.

Dvoje smo poudarili že v začetku: stanovsko in družbeno moralo. Prva je potrebna predvsem v organizaciji, druga na šoli. Toda brez prve ne more biti druge in brez druge ne prve.

Že odkar obstoja učiteljska organizacija se v njej propagira pravo in iskreno tovarištvo. Toda ugotoviti moramo, da je med nami še vedno mnogo primerov, ko članstvo ne razumeva in ne zapada res pravega in iskrenega tovarištva. Ne samo z besedami, marveč tudi v dejanjih je treba pokazati pravo tovarištvo.

Precejšnja množina zadev pri višjem disciplinskem sodišču v Beogradu nam ne priča ravno o najboljšem tovarištvu. Neštete intervencije na raznih mestih v dosego osebnih koristi so največkrat na škodo sotovariša. Predvsem pomislimo na take premostitve, dosežene s pritiskanjem kljuk, ko se mora umakniti s svojega mesta učitelj, ki je bil v kraju že več let in to vsled tega, da dobi njegov tovariš morda nekoliko udobnejše mesto. Navesti bi mogli še več raznih dejanj, ki so v velikem nasprotju s tovarištvom in bi jejo naravnost v oči vsaki resničnosti, pravičnosti in poštenosti.

Odločno besedo moramo zastaviti in napovedati najostrejšo borbo takim neznačajnejšim! Svoje vrste bomo morali prečistiti, ker nočemo, da bi bili med nami tudi taki, ki so zmožni spraviti svojega sotovariša v nesrečo in mu prizadejati moralno in materialno škodo.

Ze sama vest in stanovska čast zahtevata od vsakogar, da je v izvrševanju svojih dolžnosti objektivni in nepristran. S tem, da apeliramo na pravo in iskreno tovarištvo, nikakor nočemo poudarjati, naj bi bilo tovarištvo na škodo službenemu razmerju. Ravno oni, ki je pravi tovariš, bo znal dobro, pametno in tudi objektivno presoditi, kedaj bi utegnilo postati pravo tovarištvo v škodo službenemu razmerju. Potrebna je v tem pogledu neka gotova distanca, ki pa ravno pri iskrenih tovariših ne bo nikoli na škodo pravičnosti ter poštenega presojanja vsake stvari.

Se v enem pogledu moramo točno in jasno opredeliti pojem tovarištva, da se ne bo ravno ta pojem nikoli in v nobenem primeru izrabljaj. V službenem pogledu poznamo v svojem stanu le tri stopnje: učitelj, šolski upravljatelj in nadzornik, med katerimi je lahko velika razlika v starosti. Leta naj tudi v bodoče ne tvorijo ovire razvoju pravega tovarištva v našem stanu, kot je niso tvorile nikoli doslej. Iskreni si moremo biti, in če

smo si iskreni, si bomo tudi pravični. Toda pri vsem tem moramo vedno upoštevati razliko po starosti in izkušnjah. In če bomo upoštevali to, ne bomo nikoli grešili proti tovarištvu, a tudi ne proti splošnim veljavnim načelom medsebojnega občevanja v družbi.

Ako smo ugotovili, da je še potrebno govoriti o pravem tovarištvu, da moramo stopiti vsi na branik poštenja, pravičnosti in resničnosti, da dvignemo stanovsko in službeno moralo v lastnih vrstah, tedaj moramo tudi poudariti, da imamo najlepšo priliko za to ravno na svojih društvenih zborovanjih.

Naša najvažnejša ustanova, rekel bi naš stanovski parlament, so naša zborovanja. Ta naj pokažejo jasno sliko učiteljske delavnosti, a biti morajo tudi verno zrcalo naše stanovske zavesti. Idealno učiteljevo delo med narodom in v šoli je našlo doslej vedno svoj odmev na naših zborovanjih, in ravno tu je tudi najlepša prilika, da skušamo ustvariti v svojih vrstah ono tovarištvo, ki sloni na pravih etičnih temeljih resničnosti, pravičnosti in poštenosti. Edino mi sami smo poklicani, da ugotovimo, kje in zakaj se v naših vrstah

Stanovsko gospodarska razmišljanja

Naša sekcija je že lani nameravala izvesti po vseh svojih društvi stanovski gospodarski dan t. j. eno zborovanje društva v letu naj bi bilo namenjeno izključno in samo razpravam o naših stanovskih gospodarskih in socialnih ustanovah. Zaradi raznih ovir se lani ni izvedla ta namera. Upamo pa, da se to izvrši prav gotovo v teku letošnjega poslovnega leta.

Da pa bi ta stanovski gospodarski dan obrodil čim več sadu in se kolikor toliko približal cilju, kakor so si ga zamislili iniciatorji, je umestno in potrebno, da se nanj vsaj nekoliko pripravimo. Zakaj lažje bo potem slediti razpravam, lažje bo debatirati o raznih vprašanjih in lažje se bodo potem izluščili potrebni in koristni zaključki, ki naj začrtajo smernice vsemu našemu stanovsko gospodarskemu delu za bližnjo in daljno bodočnost. To dejstvo je dalo povod temu članku in še tistim, ki mu bodo od časa do časa sledili. V njih se bodo morda ponavljale razne že večkrat in ob raznih prilikah iznešene misli in ugotovitve, pa to nič ne de. Namen teh in nadaljnjih vrstic je samo ta: dati članstvu vzpodbudo, da samo razmišlja o teh zadevah in bo potem toliko lažje samo presodilo, kolikor je pač mogoče objektivno, in zavzelo pravilno stališče napram raznim našim gospodarskim, socialnim stanovskim ustanovah.

Stanovsko idejno in organizatorično je slovensko učiteljsvo na višku. To mu priznava ne samo ostalo jugoslovensko učiteljsvo, ampak tudi drugi stanovci, čeprav mu vselej in vsi niso ravno naklonjeni. Dolga in trda je bila pot, da smo dospeli na svojem stanovskem pohodu do te točke. Zato je prav, da ostanemo i nadalje tako tesno povezani med seboj. Le kompaktni bomo prebrdili tudi sedanje in vse bodoče težkoče brez večje škode za stan in poklic, kateremu je posvečeno vse naše delo.

Vzporedno z idejnim in organizatoričnim stanovskim delom pa ni korakalo naše stanovsko gospodarsko in socialno delo. Časovno morda še kolikor toliko. Nikakor pa ni segalo nikoli tako v globino in širino, kakor je segalo in seglo idejno in organizatorično delo. Zato imamo danes dejstvo, da so naše stanovsko gospodarske ustanove razmeroma že dokaj stare, a se v svojem razvoju še niso povzpele do one točke, ki naj bi odgovarjala novim prilikam in novim težkočam, katere prinaša sedanja doba in njene potrebe.

Glavni vzrok temu dejstvu je predvsem ta, da je bil naš stan že od vsega početka mnogo bolj zaposlen z idejnim in organizatoričnim stanovskim delom nego s stanovskim gospodarskim in socialnim. Prvo je bilo

zaničuje in gazi stanovska morala, poklicani smo pa tudi, da med seboj razpravljamo, kako bomo temu odpomogli. Toda o vsem razpravljajmo le med seboj — na zborovanjih povejmo, kaj nas teži. Ako se kdo pregreši napram načelom, ki ovirajo razvoj pravega tovarištva, ki so v nasprotju s stanovsko kakor tudi službeno moralo, imamo svoja razsodišča, ki naj objektivno presojuje vse prestopke in pregreške in tako pripomorejo k vzgoji prave stanovske zavestnosti.

Dvignimo visoko svoj stanovski prapor v zavesti, da nam je močna stanovska organizacija nujno potrebna. Toda naša organizacija ne bo močna le v primeru, da bodo vsi učitelji njeni člani, marveč bo močna tedaj, ko bodo vsi njeni člani prežeti z resnicoljubnostjo, poštenjem in pravičnostjo do svojih sotovarišev, ko bodo ustvarjeni močni etični temelji, na katerih bo zgrajeno pravo tovarištvo. In članstvo, prežeto s pravim tovarištvom, bo idealno in požrtvovalno delalo za naše skupne stanovske interese, ki so in bodo tudi v bodoče v korist učiteljskega stanu, šole in naroda.

nujnejše in je zahtevalo vseh naših sil. Tako jih za drugo ni preostajalo. Ko smo bili vsled razmer le primorani seči po samopomoči in smo poklicali v življenje to ali ono lastno gospodarsko ali pa socialno ustanovo, so prišla vmes nova idejna in organizatorična vprašanja. Tako nismo prišli nikoli do tega, da bi se v stanovska gospodarska vprašanja poglobili tako, kakor bi bilo neobhodno potreba. Ravno ta vprašanja pa zahtevajo še več truda, časa in vztrajnosti kakor pa idejna.

In vendar more le dobra gospodarska osnova nuditi idejni borbi jamstvo za končno zmago. Gospodarska osnova proži sredstva, da se more idejna borba sploh začeti. V idejni borbi je neobhodno potrebno, da ne klonemo, ampak vztrajamo. In tu so potrebna zopet sredstva. Kje jih bomo vzeli, ako nimamo gospodarsko trdnega temelja? Še skoro več od teh materialnih dobrin pa so v idejni borbi vredne moralne dobrine, ki jih nudijo trdna gospodarska osnova. Ako vem, da imam za svoj pokret neobhodno potrebna sredstva, potem pojdem s povsem drugim elanom na mejdani. Če se pa zavedam, da niman trdnih tal pod nogami in bo moj vir kmalu usahnil, potem predstavljam le žalostno figuro, o kateri so prepričani drugi in naposled tudi jaz sam, da bom podlegel. Samozavest in sigurni nastop sta že pol zmage.

Tako je pri posamezniku in prav nič drugače ni pri celem stanu.

Današnje neizprosne gospodarske prilike režejo globoko v meso vsakega posameznika in ga dan na dan silijo, da razmišlja, kako se bo izmotal iz mreže, v katero je zašel nevede in nehote. Tako je pač dandanes življenje s svojimi razmerami. Tako se ne godi samo slehernemu posamezniku, ampak tudi vsem stanovom.

Ima pa današnja kruta doba kljub vsemu vsaj eno dobro stran. Namreč to, da je vsak posameznik tako rekoč nič, pač pa, da je celota vse. Le v skupnosti je moč, le v njej je še mogoča rešitev. Posameznik je pa slabič, ki ga kolo časa stere prej ali slej, pa naj ima še tako lepe ideale.

In če se idejno in organizatorično naslanjamo drug na drugega, se moramo pravi tako naslanjati tudi v gospodarskem oziru. Posamezniki smo le majhni prav neznamni drobci — tudi v gospodarskem oziru. Toda če se strnemo tudi na tem polju vsi, predstavljamo nezlomljivo moč, ki more uspešno kljubovati še hujšim prilikam kakor so današnje.

V skupnosti je neizmerna in nezlomljiva sila. Zavedajmo se tega ne samo v idejni, ampak tudi v gospodarski in socialni borbi.

Pokret mlade slovenske vasi in učiteljsvo

Če tvori kje svetovna vojna mejnik med dvema dobama, ga tvori nedvomno v življenju naše mlade vasi.

Kmetska mladina, pred vojno še brez vsakega svojega lastnega, globokejšega in resnejšega gibanja, brez interesa za vprašanja javnega življenja, mnogo bolj predmet kot pa nosilec življenja slovenskega podeželja, nastopa sedaj kot njegova organizirana, borbena in dobrine ustvarjajoča avantgarda. In kar je pri tem najvažnejše, to gibanje naše kmetske mladine je izšlo iz nje same, je njej svojstveno, zato nosi v sebi tudi vse one bistvene lastnosti, ki karakterizirajo kmetskega človeka sploh in slovenskega kmetske še posebej. Porojena in vzrasla v življenju, ki si mora v stalnem boju z naravo in njenimi silami kopati iz trdega in skopega naročja matere zemlje svoj skromni vsakdanji kruh, je kmetska mladina, bolj kot katera druga, stvarna. V njenem idejnem kakor delovnem programu ne najdemo mest, ki bi dala slutiti nagnjenje do vihravih podvigov in nepremišljenih poskusov. Nasprotno pa je izredno močno po-

udarjena velika skrb današnjega mladega kmetskega rodu za pravilno rešitev gospodarskih in socialnih vprašanj našega podeželja. Kmetska mladina ne ugotavlja pri tem samo potrebe te rešitve, temveč zavzema do nje svoje jasno opredeljeno načelno stališče in prehaja s svojim delom tudi k njeni konkretni, smotreno zasnovani izvedbi. Praktično izvrševanje njenega kulturnega poslanstva naj bo tu samo omenjeno, saj je nujna predpostavka za vse ostalo udejstvovanje naših mladih.

Naravna posledica navedenega je, da je delo naše organizirane kmetske mladine pozitivno, ustvarjajoče.

Naš mladi rod kaže v tem svojem delu odlično razumevanje najtežjih nalog, ki naj jih rešuje narod v današnjem času. Razumljivo je, da zahteva tako delo ogromnega, predvsem podrobnega, organizacijskega, kulturnega in gospodarskega dela po najnižjih edinicah, to je po posameznih društvi kmetskih fantov in deklet. To delo postaja z dneva v dan tem važnejše, ker prevzema organi-

zirana kmetska mladina v svoje roke iniciativno za vse, bodisi gospodarsko, socialno ali kulturno delo slovenskega podeželja.

Tako delo pa zahteva mnogo dobrih in požrtvovalnih delavcev, ki jih ni nikdar preveč. In kmetska mladina hoče rešiti tudi to vprašanje: Slovenska vas mora postati v boju za svoj obstanek in napredek složna. Vse, kar živi na našem podeželju, in vse, kar resnično čuti z njim, naj se strne v mogočno, nenremagljivo armado podeželja, ki bo dvignila njegovo blagostanje in s tem utrdila temelje države.

Učiteljski stan tvori neprecenljiv sestavni del našega podeželja. Kmetska mladina gleda v njem ne samo vzgojitelja in izobraževalca šoloobveznih otrok, temveč vidi ali vsaj želi videti v njem tudi človeka, ki se je duhovno spojil z vso ostalo občino v eno samo harmonično telo, s katerim živi in s katerim deli vse dobro in zlo. Le tak človek more čutiti z občani in samo ta čut skupnosti ga more privedi celega v njihove delovne vrste. Takemu učitelju ne bo treba nikdar priporočati ali celo predpisovati »prosvetno delo med narodom«; njega bo gnala že njegova notranjost vedno tje, kjer bosta njegova glava ali roka potrebna, a zlasti še naša kmetska mladina, iskreno želi.

Kdor pozna življenje in udejstvovanje našega učiteljsva, mora z zadovoljstvom ugotoviti, da se je baš pri učiteljsvu v zadnjih par letih v tem pravcu izredno mnogo spremenilo na boljše. Stremljenje učiteljsva, da bi se poznalo zlasti z gospodarskim življenjem svoje podeželske okolice in se usposobilo za pozitivno sodelovanje, rodi leto za letom celo vrsto dopolnilnih tečajev za učiteljsvo; združni, kmetijski, gospodinjski i. t. d. Kot mesečna priloga »Učiteljskega tovariša« izhaja »Prosveta«, glasilo za organiziranje prosvetnega dela učiteljsva in šole med narodom. Vse to kaže, da ima naše učiteljsvo dobro voljo in da se trudi v resnici postati to, kar naš kmetski narod želi v učiteljsvu imeti.

Morda mi bo kdo ugovarjal, da so kljub vsemu temu praktični rezultati te — po mojem mišljenju — zelo važne spremembe v prizadevanju našega učiteljsva malenkostni. Morda mi bo celo pomolil pod nos kak članek, morda mi bo navedel konkretne primere, ki bodo moje tezo izpodbijali. Toda vse to je za mene povsem naravno in mora biti tudi za vsakogar, ki pozna delo na deželi. Saj je s tem storjen šele prvi korak, korak, ki ga je storilo učiteljsvo samo, da spozna življenje in potrebe vasi in se s tem usposobi za svoje sodelovanje. Izpolnjen je s tem neobhodno potrebni predpogoji, brez katerega bi tako sodelovanje, tudi če bi do njega — recimo po ukazu — prišlo, ostalo brez vsakega uspeha. Vprašanje, ki pa sedaj stoji več ali manj nerešeno pred nami, obstoja v načinu, kje in kako naj to, za delo z narodom usposobljeno in voljno učiteljsvo zastavi svojo lopato, da bo delo rodilo zaželeni uspeh.

Nedvomno so tu zadrage, podružnice strokovnih društev in podobno. V teh učiteljsvo tudi v veliki meri sodeluje, kjer obstojajo. Priznati pa moramo, da bi bilo že do sledje to sodelovanje marsikje izdatnejše, če bi ne ovirale tako sodelovanje dosedanje politične razprtije, ki so učitelju, hotečemu služiti celi vasi, onemogočale ali vsaj zelo otežkočale sodelovanje v politično opredeljeni gospodarski organizaciji. Toda naše zadrage sedaj še ne obsegajo vsega življenja našega podeželja; one so le majhen del izživljanja naše vasi. In tu tiči vzrok, da se tudi ono učiteljsvo, ki je bilo morda voljno in sposobno udejstvovati, ni uveljavilo v praktičnem delu tako, kakor bi samo hotelo in kakor pričakuje od njega naša vas.

Tako torišče dela, skupno celi vasi, si gradi naša kmet. mladina v svojih društvi kmetskih fantov in deklet. Okrog njihovega dela za vsestransko povzdigo slovenskega podeželja naj se zbirajo vsi poštene vaščani, kakor se zbira družina okrog skupnega družinskega ognjišča. Tu je dana tudi učiteljsvu najlepša možnost, da posveti svoje moči delu za dobro celote.

Kmetska mladina si sodelovanje učiteljsva iskreno želi. Zato bo učiteljsvo, ki bo stopilo dobre volje in poštene srca v njen krog, nedvomno povsod sprejeto z odprtimi rokami. Odveč pa se mi zdi poudariti okolnost, da bo uspeh tega sodelovanja v znatni meri odvisen od nastopa učiteljsva samega. Učiteljem kot vzgojnimi psihologom je znano, da bo to skupno sodelovanje rodilo tem večje sadove, čim tesnejši in bratski bodo odnosi med njim in ostalimi društvenimi člani.

Da odgovarja to, kar sem v teh vrsticah navedel, resnici, dokazujejo ona številna društva, v katerih učiteljsvo že sedaj sodeluje. Zato sem trdno uverjen, da se bo to sodelovanje razširilo tudi na vse ostale kraje, s čimer bodo zadobila društva odlične sodelavce, a učiteljsvo najprikladnejše torišče svojega udejstvovanja, oboje v odločno korist slovenske vasi in njenega prebivalstva.

»Gruda«, št. 8-9, let. X.